

ADALET

PARTİSİ

TUZÜK

(Ana Nizamname)

Yeni Baskı

85-3138

1961

1961

Adli Mecburiyet - Yenişehir - Ankara

Tel. : 120300

Not :

Bu Tüzüğün 14 ve 15. maddeleri arasında dikkati çeken boşluk 11 Şubat 1961 tarihinde Hükümete tevdi edilen nüshada birkaç satırın eksik yazılmasından meydana gelmiştir. Ayn. tertip ve tanzim hatâsı—ayrıca basılmış olan—Programın 7. maddesinde de yapılmıştır. Bu gibi noksanlar düzeltilerek ve 81. maddenin en son fıkrasında yazılı olduğu şekilde gerekli tadiller yapıldıktan sonra son şekle (Tüzük ve Program) bir arada ve büyük miktarda basılacaktır.

T. M. M. KİTAPLIĞI	
Yer No. :	85-3138
Kitap No. :	
Yıl :	1961
81-4686	

T Ü Z Ü K

(Ana Nizamname)
I. E S A S L A R

Kuruluş, ad, merkez :

Madde: 1 — Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, İnsan Hakları Beyannamesi, Medeni Kanun ve Cemiyetler Kanunu esasları dahilinde çalışmak üzere, (Adalet Partisi) adlı siyasi bir cemiyet kurulmuştur.

Merkezi Ankara'dır.

Gaye :

Madde: 3 — Partinin gayesi; Türkiye'de Millî Birliğin ve gerçek millet hâkimiyetinin kurulup gelişmesine, ferdin ve ailenin tam bir hürriyet, refah ve eşitliğe kavuşturulmasına, Türk Milletinin ve Devletinin yükseltilmesine çalışmak, programında yazılı içtimai emniyet, milliyetçilik, şahsiyetçilik, köycülük, muhitçilik ve şahsî teşebbüsçülük ile her sahada terakki ve tesanüdü gerçekleştirerek, millî bünyeye uygun işlahatçılık esaslarını vatandaşlara benimsetmek suretiyle Türk milletine ve yurduna hizmet etmektir.

II. Ü Y E L E R

Üyelik :

Madde: 2 — Partinin gayesi; Türkiye'de Millî Birliğin ve için devamlı olarak elinden gelen maddî ve manevî fedakârlıkta bulunmağa söz veren, parti çalışmalarına katılan ve taahhüt ettikleri aidatı ödeyenlerdir.

a) Siyasi cemiyetlere girebilecek ve milletvekili seçebilecek kanunî vasıf ve şartları haiz olan;

b) Askerlik mükellefiyetini ifa etmiş bulunan (kanunî mazeretler müstesnadır);

c) Partinin programı ve tüzüğünü kabul eden;

ç) Halkça kötü şöhretle tanınmamış olan;

d) Yetki ve nüfusunu kullanarak İnsan haklarını çiğneyici fiillerden doğan bir suçtan, vatana hiyanetten, komünistlikten, irticadan ve mukaddesata hürmetsizlikten, cinaî veya şeref ve haysiyet kırıcı bir suçtan ve her ne şekilde olursa olsun, âmme malını çalmaktan hüküm giymemiş bulunan;

Her vatandaş üye olabilir.

Kayıt ve kabul :

Madde: 4 — Partiye üye olmak isteyenler, çevrelerindeki idare kuruluna müracaatla bir (Üye Kabul Kâğıdı) doldururlar. Bunu bir partili imza ederek istekliyi partiye tanıtır.

Giriş şartlarını haiz oldukları anlaşılan istekliler, ilgili idare kurulu kararıyla partiye kabul olunur. Kütüğe kaydı yapı-

lır. Kendilerine (Kimlik Kartı) verilir.

Partiyegirme isteği kabul olunmayanlara, bu husus, sebep zikredilmeksizin yazı ile bildirilir. Bir ay içinde cevap alamıyanlar, bir üst kademe idare kuruluna başvurabilirler. Bu kurulun vereceği karar kesindir.

Partiden ayrılmış olan üyelerin yeniden kabulleri, yetkili idare kurulunun tekliti üzerine, bir üst kademe idare kurulunca karar verilmesine bağlıdır.

Kanunî zaruretler dolayısıyla partiden ayrılan veya çıkarılan üyelerin mani hali geçince, kaydı yenilenir.

Partiden çıkma, çıkarılma :

Madde: 5 — Partiden ayrıldığını kayıtlı bulunduğu kademe yazı ile bildiren veya başka bir partiye geçtiği anlaşılan üyenin kaydı kütükten silinir.

Bir partilinin üyelik için gerekli vasıfları haiz olmadığı veya bunları sonradan kaybettiği anlaşılırsa, yetkili hakem heyeti karariyle partiden çıkarılır.

Kütüklerin tutulması :

Madde: 6 — Bir üye, ancak bir kurula kaydolunur. Üyelerin kütüklerini ilçe idare Kurulları tutar. Henüz kurulmamış alt kademelerin vazifelerini bir üst kademe yapar.

Yerini değiştiren üye, çevresindeki idare kuruluna müracaatla naklini yaptırır.

Üyelerin vatandaşlarla münasebetleri :

Madde: 7 — Parti üyeleri :

a) Ahlak ve kanun hakimiyyetini her şeyin üstünde tutar ve bunun her fırsatta sözleriyle, hareketleriyle teyit ederler.

b) Bütün vatandaşlar arasında şuurlu bir sevgi ve iyilik anlayışına dayanan samimi bir kardeşlik havası yaratmağa çalışırlar. Ve millî vahdeti korumanın temel şartının böyle hareket etmek olduğuna inanırlar.

c) Yurttařlara kin, nefret, partizanlık gibi zararlı duygular ve fikirleri aşılacak suretiyle millî tesanüdü sarsmağa, bozmağa çalışan her türlü fikir, hareket ve teşebbüslerle mücadele etmeği vatan borcu bilirler.

ç) Şahsî emniyet ve refahlarını umumun emniyet ve refahı dışında ve üstünde aramıyan insanlar olarak parti nüfusunu, parti vazifelerini ve buldukları amme hizmetlerini kendileri veya başkaları için hususî menfaat vasıtası yapma göreñini kökünden reddederler.

Üyelerin parti için münasebetleri :

Madde: 8 — Parti üyeleri :

a) Parti içinde ilk vazifelerinin sevgi, hoşgörülük ve fedakârlık temellerine dayanan samimi bir fikir arkadaşlığı havası yaratıp yaşatmak olduğuna inanırlar.

b) Parti içinde veya parti toplantılarında parti doktrini dahil, her şeyin açık kalplilik ve bütün çıplaklığıyla konuşulabilmesini, münakaşa ve tenkit edilebilmesini siyasi olgunluk icaplarından sayar; bu münakaşa ve tenkidlerden veya kendi görüşlerinin kabul edilmemesinden gücenerek, tatbikatta hareket ve yürüyüş birliğini bozmayı, disiplin fikirlerine aykırı görüşler.

c) Parti çalışmalarında; 1 — Partinin program ve tüzüğüne, tevsir ve yönetmelikler hükümlerine ve bunlara uygun olarak, yetkili idare organlarıncaya verilen kararlara riayet etmeyi; 2 — Partinin prensiplerini güçleri yettiği kadar yapmağa, anlatmağa çalışmayı; 3 — Üye oldukları parti işleri hakkında düşüncelerini bildirmeyi; 4 — Seçimlerde parti adaylarına oy vermeyi ve onların kazanmalarına çalışmayı vazife bilirler.

ç) Parti birliğini veya parti içinde sevgi, tesanüt ve itimad, çalışma ahengini bozacak, sarsacak hareketlerden sakınmayı siyasi seciye olarak ve program, tüzük ve talimatname hükümleri veya yetkili organlar tarafından bu hükümlere uygun olarak verilen kararlar veya birbirleri aleyhinde beyan ve neşriyatta bulunmayı veya bu yolda hareket, teşvik ve tahrik etmeyi millî terbiye ve ahlâka aykırı telâkki ederler.

d) Parti veya buldukları âmme hizmetlerinden ayrılırken işin icap ettirdiği devir muamelelerini kısa bir zamanda noksansız olarak yaparlar.

Parti yazarlar ve parti gazeteleri :

Madde: 9 — Gazete ve dergilerde doktrin, program ve metod münakaşaları, kritiği partili yazarlar için serbesttir. Ancak fiil ve hareket, parti disiplininin kongre kararlarının, Merkez Temsilciler ile Merkez İdare Kurulu kararlarının aksine olamaz.

Partinin malı olan gazete ve dergiler, gerek idare bakımından ve gerek siyasi kontrol bakımından Parti Merkez İdare Kurulunun bu iş için ayıracağı üyenin mürakabasına tâbidirler.

Mahalli teşkilâtın malı olan gazeteler, ilgili İdare Kurullarının kontrol ve direktiflerine tâbidirler.

Üyeliğin partililere sağladığı haklar:

Madde : 10 —

a) Üyeler, kayıtlı buldukları kurulun kongrelerinde söz ve oy sahibi olmak; delegeliğe ve teşkilâttaki vazifelere adaylığını koymak, seçildikleri takdirde vazife almak; aday seçimi yoklamalarına katılmak; seçildikleri takdirde parti listelerine girmek;

b) Partili Belediye başkanı, seçim çevresindeki kongrelerde;

c) Partili İl genel Meclisi üyeleri, temsil ettikleri ilçelerin kongresinde;

d) Parti milletvekilleri, seçim çevrelerindeki kongrelerde;

e) İdare Kurulları, Mali Murakabe Komisyonu ve Hakem Kurulu Reis ve üyeleri, kendi kongrelerinin; tabii delegeleridirler.

III. PARTİ MUHİT TEŞKİLÂTI

Türkiye illerinde :

Madde: 11 — Partinin muhit teşkilâtında temel ve yardımcı organlar aşağıda yazılı olanlardır.

- İlçe ve il kongreleri;
- İlçe ve il idare kurulları,
- Mali murakabe komisyonları;
- Hakem heyetleri;
- Mahalli parti meclis grupları,
- İl divanı,
- İller irtibat büroları.

Kademeler, ilçeler, iller :

Madde: 12 — Parti teşkilâtının ilk kademesi ilçe'dir. Bundan sonra sırasile il ve merkez idare kademeleri gelir. Her kademe, üst kademe idare kuruluna bağlıdır. Henüz üst kademeleri kurulmayan teşkilât, doğrudan doğruya bir üst kademeye bağlıdır.

Parti teşkilâtı, idarî taksimata tâbidir.

Teşkilâtın kurulması, tesebbüs heyetleri :

Madde: 13 — Merkez, illeri; iller, ilçeleri kurar. Üst kademeleri kurulmamış olan ilçeler, Merkez İdare Kurulundan yetki alarak kurulabilir. Yetki alan müteşebbis heyet, mahalli hükümeti haberdar eder; kanuni formaliteleri tamamlayarak müteşebbis idare kurulunu teşkil eder. Bunlar 9 ilâ 11 kişiden ibaret olabilir.

Müteşebbis İdare Kurulları :

Madde: 14 — Müteşebbis heyetler, binasına yerleşip aralarında vazife taksimi yaptıktan sonra, aynen kademelerinin idare kurulu vazifelerini görürler. Müteşebbislik sıfatı, kongrelerine kadar devam eder.

Yeter derecede faaliyet göstermiyen veya üyeleri arasında geçimsizlik ve anlaşmazlıklar doğan müteşebbis idare kurullarını bir üst kademe veya merkez idare kurulu kısmen veya tamamen değiştirebilir.

Müteşebbis heyet haline dönüş :

Madde: 15 — Kongre seçimi ile gelmiş olan bir idare kurulu, müteakip kongreler devresinde, yukarıdaki maddelerde beyan olunan duruma düşerse, hakkında aynı hükümler tatbik olunur. Bu kurula, müteşebbis idare kurulu haline gelir.

Kongrece seçilmiş olan bir idare kurulunun başkanı ile dört azası veya sadece altı azası, her ne suretle olursa olsun, toptan veya fasıllı olarak ayrılmış bulunurlarsa, o kurul'un yedek üyeleri ile tamamlanmasına devam edilmez.

İdare kurulları :

Madde: 16 — İlçelerin ve illerin idare kurulları, kongrelerince seçilen ilçeler için dokuz, iller için onbir üyeden ibarettir.

İlçe ve il idare kurulları, kendi aralarında gizli oy ile bir başkan, bir ikinci başkan, bir teşkilâtçı, bir muhasip, bir kâtip üye seçerler.

a) Başkan, kademesinin çevresi içinde partiyi temsil eder. Başkanlığına bağlı teşkilâtı teftiş ve murakabe eder. Evrakı, iş bölümü esasına göre, vazifeli üye ile birlikte imzalar.

b) İkinci başkan, başkanın verdiği işlerde kendisine yardım eder. Başkan bulunmadığı zaman onun yerini tutar.

c) Teşkilâtçı üye, teşkilâtın kurulması, genişletilmesi faaliyeti ve idare kuruluyla ona bağlı kademeler arasındaki işbirliğinin artırılması hususunda gerekli incelemeleri, hazırlık ve temasları yapar neticeyi bildirir.

ç) Muhasip, 1 — Gelir, giderin defterini, müsbet evrakı, kıymetli evrak kayıtlarını tutar. 2 — Kurulun malî durumunu takip ederek en çok üç ayda bir tanzim edeceği raporla umumî malî durum hakkında kurula bilgi verir. 3 — kıymetli evrakın ve banka olmayan yerde parti paralarının muhafazasından birinci derecede mes'uldür. 4 — Giderlerin tüzük ve kurul kararlarına uygun olarak yapılmasından başkanla birlikte

mes'uldür. 5 — Yıllık mali raporu yeni yıl bütçesini ve kesin hesabı hazırlar.

d) Kâtip üye: Yukardaki fıkrada yazılı olanlar dışında kalan defterlerle kütüğü ve kurulun zabıtlarını tutar. Kararları yazar, imzalatırır. Muhasebe ile ilgili olmayan döşeme ve demirbaş gibi eşya ve ayniyatı muhafaza eder. Zabıtların ve gizli evrakın korunmasından başkanla birlikte ve diğer evrak ve eşyanın muhafazasından birinci derecede mes'uldür.

e) Parti sözcülüğü, propaganda, haber alma ve neşriyat işleri ve diğer parti hizmetleri idare kurulu kararıyla üyeler arasında bölüşülür.

Toplantı, nisap, devamsızlık, kurulların müddeti :

Madde: 17 — İdare kurulları, en az haftada bir defa toplanırlar. Toplantı çoğunlukla açılır. Kararlar mevcudun çoğunluğu ile verilir.

Mazeretsiz olarak üstüste üç defa ve bir yılda mazeretli olsa da, on üç defa toplantıya gelmeyen başkan ve üyeler çekilmiş sayılır; yerine yedeği davet olunur. Çekilmiş sayılan üyelerin, üst kademe idare kuruluna müracaat hakkı vardır. Bu kurulun kararı kat'idir.

İdare kurullarının müddeti, kendilerini seçen kongrenin yıllık toplantısına kadar devam eder.

İdare kurullarının vazifeleri :

Madde: 18 — İdare kurullarının vazifeleri şunlardır:

a) Parti tüzüğü ve talimatnameler hükümleri, kongreler ve üst kademeler idare kurulları kararları dairesinde teşkilâtı sevk ve idare etmek

b) Teşkilâtı kuvvetlendirmek, genişletmek ve bu hususta mahallî şartlara göre alınması lâzım gelen tetbirler, hakkında üst kademeye fikir ve kanaat bildirmek ve her üç ayda bir partinin durumu, üyelerin sayısı hakkında üst kademeye rapor vermek.

c) Parti üyeleri arasında sevgi, tesanüt ve itimadı arttırmak, geçimsizlikleri önlemek ve gerektiği zaman ara bulmak

ç) Parti lokallerinde sık sık program ve prensipler üzerinde ciddi tetkik ve hazırlıklara dayanan konuşmalar tertip etmek suretiyle programın daha iyi bir şekilde partililerce anlaşılıp kavranmasını sağlamaya çalışmak.

d) Neşriyat, konferanslar, mitingler, açık hava toplantıları gibi yayma yollarından faydalanılarak, parti programını ve memleket meseleleri hakkındaki parti görüşlerini halka an-

latmağa, benimsetmeğe çalışmak.

e) Mahallî siyasi faaliyetlerin, âmme hizmetlerinin görülüş tarzını, bunlarla ilgili neşriyatı takip ederek uygunsuzluk, yolsuzluklar hakkındaki gerekenleri ve üst kademelerin dikkatini çekerek, parti murakabesini tesirli bir hale getirmek.

f) Seçimlerde parti adına aday gösterilecek vatandaşlar hakkında üst kademe idare kuruluna kanaat bildirmek ve parti adaylarının kazanması için mahallî şart ve icaplara göre takip edilecek yolu tayin ve bu husustaki çalışmaları tanzim ve idare etmek.

g) Yıllık faaliyet raporiyle gelecek yıl bütçesini ve kesin hesabı hazırlayıp kongresine sunmak, kongrede görüşülecek sair işleri hazırlamak.

h) Parti gelirlerini toplamak, yeni gelir kaynağı sağlanması hususunda düşünülen çareleri üdt kademeye bildirmek.

1) Partiye ait işler hakkında partilerin yardımını ve işbirliğini sağlamak, gerektiğinde komisyonlar kurarak istişari toplantılar tertip ederek parti mensuplarının fikir ve ihtisalarından faydalanmak.

1) Kongrelerce kabul edilen karar ve dilekleri yerine getirmek.

Teftiş ve Murakabe :

Madde: 19 — Merkez İdare Kurulu, bütün parti teşkilâtını, iller kendi çarelerini içindeki parti teşkilâtını teftiş ve murakabe etmek vazife ve selâhiyetini haizdir.

Kurullar bu yetkilerini üyelerinden veya partililerden seçtikleri (Kurul Delegeleri) vasıtasıyla yürütürler; bunlara, kurulun mührünü ve başkanın imzasını havi bir belge verilir.

Teftiş, muamele ve hesapların her türlü parti faaliyetlerinin kanun, tüzük, program ve kararlara uygunluk derecesini, kayıt ve defterlerini mahsus hükümlerine göre tutulup tutulmadığını tesbit etmektir.

Kurul delegeleri ve teftiş görenlerin karşılıklı vazifeleri :

Madde: 20 — Kurul delegeleri, tenkit ve münasebetlerinden tam bir tarafsızlık, nezaket ve itidali şiar edinirler. Teftişle ilgili her türlü bilgi ve belgeleri bütün parti teşkilâtından re'sen istemeğe yetkilidirler. Teftiş neticelerini bir raporla vazifeyi veren kurula sunarlar.

Teftiş görenler, vazife dolayısıyla kendilerine mevdu para, kıymetli evrak, ayniyat ve bunların hesaplarını, gerekli yardımları ve kolaylığı gösterir.

Teftişi yaptıran kurul, delegesinin verdiği rapordan lüzum gördüğü hususları teftiş edilen kademe veya kademelere bildirir; aynı zamanda bu teftiş neticesine göre gereken tedbiri alır.

Memur alınması :

Madde: 21 — Partide çalışacak memur ve müstahdemlerin işe alınması, aylık veya yevmiyelerinin tâyini, arttırılması, vazifelerine son verilmesi ancak ilgili idare kurulunun kararıyla yapılır.

Muhabereler :

Madde: 22 — Her kademe, bağlı bulunduğu üst kademe idare kurulu çevresine dahil veya hemhudut kendi kademesindeki teşkilâta re'sen ve diğer parti teşkilâtıyla üst kademe idare kurulu vasıtasıyla muhabere eder.

Üst kademe hakkındaki şikâyetler dahi - disiplin takibatını gerektiren bir fiile taallük etmedikçe - bu kademe yoluyla yapılır.

Acele hallerde, üst ademe idare kuruluna ayrıca bildirmek şartıyla, bu kademeyi atlayarak muhabere yapmak caizdir.

İdare kurulları, kendi kademelerindeki resmî daire ve müesseselerle re'sen, diğerleriyle üst kademe kurulları vasıtasıyla muhabere edilir.

Beyanat verme :

Madde: 23 — İdare kurulu başkanları veya bu kurulca yetki verilen kurul üyeleri, mahallî parti faaliyetleri hakkında:

a) Esasları idare kurulunca hazırlanmak;

b) Partinin mahallî çevreyi aşan umumî siyasetine taallük etmemek;

c) Müteaddit ilçelere ayrılmış olan şehirlerde il başkanından müsaade almak;

şartıyla, beyanatta bulunabilirler.

Partinin mahallî çevreyi aşan siyaseti hakkında ancak Merkez'in müsaadesiyle beyanat verilebilir.

Mahalli meclislerin parti grupları:

Madde: 24 — İlçe merkezinde partili Belediye Meclis âzalarından teşekkül eden bir (Parti Belediye Meclis Grubu) ve il merkezinde, Parti İl Genel Meclisi âzalarından teşekkül eden bir (Parti İl Genel Meclis Grubu) bulunur. Gruplar, her içtima yılı başında gizli reyile, 4 ilâ 6 âza ve o kadar da yedek seçerek, Grup İdare Kurulunu teşkil eder.

Grup ve grup idare kurulu, grup başkanının riyasetinde çoğunlukla toplanır ve çoğunlukla karar verirler.

İlçe başkanları, kendi Belediye Meclis Gruplarının ve grup idare kurullarının, il başkanı bütün grup ve grup idare kurullarının tabii azası olarak toplantılarına katılır; söz ve oy hakkını haizdirler.

Madde: 25 — Grup idari kurulları, her içtima yılı başında aralarında birini gizli oyla kâtip olarak seçerler ve:

a) Grupların çalışmalarını fanzım eder, meclis faaliyetlerinde grup üyelerinin fikir birliği ile hareketlerini sağlamağa çalışırlar.

b) Meclis faaliyetlerini, parti programını gerçekleştirci bir istikamette geliştirmek için faydalı gördükleri tedbirleri gruplara arzederler.

c) Meclislerin gündemlerini takip ederek, gündem maddelerin grupta görüşülmesini sağlar.

ç) Mecliste grup adına konuşacak daimi ve muvakkat sözcüleri tayin ederler.

d) Karar zabıtlarını ve defterlerini tutar, evrakı saklarlar.

Madde: 26 — Grup üyeleri bir kişi de olsalar mensup oldukları meclislerde partiyi temsil ederler; temsil vazifelerini memleket menfaatine, parti gaye ve prensiplerine uygun şekilde ifaya çalışırlar.

İl Divanı

Madde: 27 — İl Divanı, partili Belediye ve İl Genel Meclisi grupları başkanlarıyla ilçe başkanları ve il idare kurullarından teşekkül eder.

Divan, her altı ayda bir veya lüzum görüldükçe il başkanının daveti üzerine ve onun başkanlığında toplanarak, partinin il çevresindeki umumî vaziyetini gözden geçirir. Görüşmeler ve teklifler bir raporda Merkez İdare Kuruluna bildirilir.

İller İrtibat Büroları :

Madde: 28 — İllerin kuvvetlenip gelişmelerini, aralarında işbirliği yapmalarını, seçim kampanyalarında düzenli bir halde çalışmalarını temin etmek gaye ve maksadiyle, iller grubunda İrtibat Bürosu kurulur.

İrtibat bürolarının başında bulunacak olan Merkez delegeleri (Büro Başkanları), teşkilât ve propaganda ve seçim başkanlarının esas vazifelerini illerinde yürütmeğe çalışırlar. Murakabe ve teftiş işlerini de görürler.

Bunların selâhiyetlerini, istihdam edecekleri personelin sayı evsaf ücret veya tazminatını Merkez İdare kurulu bir yönetmelikle tesbit eder.

IV. PARTİ MERKEZ TEŞKİLÂTI

Madde: 29 — Partinin Merkez Teşkilâtı aşağıda yazılı olanlardır.

- A) Büyük Kongre,
- B) Merkez Temsilciler Meclisi,
- C) Merkez idare kurulu
- Ç) Genel Başkanlık Divanı,
- D) Genel Başkan.
- E) Yardımcı Başkanlar,
- F) Malî Murakebe Komüsyonu,
- G) Hakem Heyeti,
- H) Parti Meclis Grubu,

Merkez Temsilcileri Meclisi :

Madde: 30 — Büyük Kongreden sonra partinin en büyük organı (Merkez Temsilcileri Meclisi) dir. Bu meclis, Merkez İdare Kurulu üveleriyle onbeş ilin temsilcilerinden; onbeş partili meb'usları, Genel Başkanla yardımcı başkanlardan ve eski genel başkanlardan teşekkül eder.

Merkez Temsilciler Meclisinin onbeş kişilik il temsilcileri, il kongrelerince seçilecek Büyük Kongreye arz edilecek birer namzet arasından seçilir. Meb'us âzaları, Meclis Grubunca seçilir. Onbeş partili meb'us bulunmadığı ahvalde, mevcut olanla yetinilir.

Madde: 31 — Merkez Temsilciler Meclisinin vazifeleri şunlardır:

a) Partinin umumî politikasını Büyük Kongrenin direktif ve temayülüne uygun olarak tâyin ve icaplara göre tâdil ve tesbit etmek;

b) Partinin yardımcı başkanlarını seçmek;

c) Partiden evvelce çekilmiş olan Merkez Teşkilâtı mensuplarının partive yeniden alınıp alınmaması hususunda karar vermek;

ç) Tüzüğün yapılmasının zarurî kıldığı yönetmelikleri tetik ve tasdik etmek;

d) Proogram ve tüzük hükümlerini tefsir etmek.

Madde: 32 — Merkez Temsilciler Meclisi, biri Büyük Kongreyi müteakip, diğeri Nisan-Mayıs ayı içinde olmak üzere, yılda iki defa parti Genel Merkezinde veya önceden karara bağ-

lanmak şartıyla bir il merkezinde toplanır.

Bu iki toplantının dışında, Genel başkanın veya Merkez İdare Kurulunun veya kendi üyelerinin üçte birinin yazılı isteği üzerine fevkalâde olarak da toplanabilir.

Merkez İdare Kurulu

Madde: 33 — Merkez İdare Kurulu, Büyük Kongrece seçilen yirmi üye ile Genel Başkandan ve yardımcı başkanlardan teşekkül eder

Merkez İdare Kurulu, ayda bir defa toplanır. İlk toplantısında kendi üyeleri arasından umumî kâtibini ve umumî muhasibi seçer. Gerekliği zaman diğer üyeleri arasında iş taksimi yapar.

Merkez İdare Kurulu, kararlarını ekseriyetle alır. Eksik üye ile yapılan toplantılarda kararlar en az dokuz üyenin oybirliği ile alınır. Eşit oylarda, başkanın bulunduğu taraf üs'ün tutulur.

Madde: 34 — Partinin en yüksek icra kurulu olan Merkez İdare Kurulu :

a) Tüzük hükümlerini tatbik ederek parti teşkilâtını yürütür;

b) Parti gaye ve prensiplerini gereği gibi memlekette yayıp, geliştirir;

c) Büyük Kongrenin ve Merkez Temsilciler Meclisinin kararlarını uygular;

ç) Büyük Kongreye sunulacak bilanço, bütçeyi, umumî faaliyet raporunu hazırlar;

d) Merkez Temsilciler Meclisine sunulacak raporları ve yönetmelik'eri hazırlar;

e) Teşkilâtı, derinliğe ve genişliğine geliştirmeye çalışır.

f) Partinin görüşünü ve ele aldığı meseleleri Parti Meclis Grubuna aksettirir;

h) Parti gelirini arttırmaya çalışır;

i) Seçim mekanizmasını tanzim ile plânlarını, devamlı olarak tetkik ve hazır tutar;

ı) Gerekse ihtisas komisyonlarını, daimî veya muvakkat bürolarını kurar;

j) Merkez delegelerini seçer.

Umumi Kâtip

Madde: 35 — Umumi kâtip, toplantıların gündemini ve konuşmaları takip ederek notlar alır, varılan kararları defterine geçirir, defteri üyelere imzalatır. Bunlardan gerekenlerin

kopyalarını çıkararak ilgililere verir. Aynı vazifeyi Merkez Temsilciler Meclisinde de yapar. Teşkilât başkanının da yardımcısıdır.

Genel Başkanlık Divanı :

Madde: 36 — Genel başkan, yardımcı başkanlar, umumi muhasip ile umumi kâtip Merkez İdare Kurulunun Genel Başkanlık Divanını teşkil eder. En az haftada bir defa toplanır. Karar çoğunlukla ve en az dört oy birliği ile alınır.

a) Teşkilâtla daimi irtibatı sağlamak, partinin organları arasında çalışmayı ahenkleştirmek.

b) Merkez idare kurulu kanallarının tatbikinden doğan meseleleri mütalâa ederek karara bağlamak.

c) Parti adına yapılacak mühim beyanların esaslarını gözden geçirmek, beyannamelere nihai şekli verip neşietmek;

ç) E. M. Meclisi faaliyette iken, en az ayda bir defa Parti Meclis Grubu İdare Kurulu ile birlikte toplanmak. Parti Meclis Grubu ile devamlı teması muhafaza etmek;

d) Merkez İdare Kurulu veya Merkez Temsilciler Meclisinin neşrine karar verdiği ve esaslarını hazırlayıp yazılmasını havale ettiği beyannameleri kaleme almak;

e) Merkez İdare Kurulunun gündemini hazırlamak.

Genel Başkan :

Madde: 37 — Genel Başkan, Büyük Kongrece iki yıl için seçilir. Müddetin bitiminde tekrar seçilebilir,

Genel Başkanlığın ihilali halinde, Merkez Temsilciler Meclisi azamî on geç gün zarfında toplanarak ilk püyük kongreye kadar vazife görmek üzere, bir (Genel Başkan vekili) seçer. Bu seçime kadar Genel Başkanlık işlerini Teşkilât Başkanı yürütür.

Madde: 38 — Genel Başkan :

a) Hakem ve Malî Murakabe Komisyonları hariç, bütün teşkilâtın fi'î başkanıdır.

b) Parti adına söz söylemek veya vazmak ve partiyi hükûmete, diğer partilere ve üçüncü şahıslara karşı temsil ve müdafaa etmek veya ettirmek yetkisini haizdir.

c) Kendi isteği, illerin talebi veya Merkez İdare Kurulu kararı ile parti işlerini iletetecek tetkik gezileri yapar. Bütün teşkilât ve müesseselerinin çalışmalarını tetkik ve murakabe eder.

ç) Büyük Kongrede Merkez İdare Kurulunca hazırlanan raporu okur, Büyük Kongreyi açar.

d) Büyük Kongreye ve onu temsilen M. T. Meclisine karşı mes'uldür.

e) Vazife ve selâhiyetlerini şahsen başka kimseye devre-

demez. Geçici bir müddet için böyle yapılmasına zaruret hâsıl olursa, hal şeklini Merkez Kurulu tesbit ve ~~ih~~ toplanacak M. T. Meclisine arzeder, M. T. Meclisinin kararı Büyük Kongreye karar sürer.

f) Başkan hiç bir cemiyet ve dernekle, mali ve ticarî müesseselerde faâl ve idarî bir vazife kabul edemez.

Yardımcı Başkanlar :

Madde: 39 — Partinin biri teşkilât biri propoganda biri seçim işlerini, biri de Parti Meclis Grubu işlerini yürütmek üzere, başlıca dört yardımcı başkanı vardır. Bunlara kısaca Teşkilât Başkanı, Propaganda başkanı, Seçim işleri Başkanı, Meclis Grubu Başkanı denir.

Teşkilat Başkanı :

Madde: 40 — Teşkilât Başkanı: Bütün İller Teşkilâtının merciini teşkil eder; teşkilât işlerini yürütür. Başlıca selâhiyetleri :

a) Genel Başkan bulunmadığı zaman Genel Başkanlık Divanına, Merkez İdare Kuruluna ve Merkez Temsilciler Meclisine başkanlık etmek;

b) Parti adına söz söylemek ve yazmak;

c) Büyük Kongre, Merkez Temsilciler Meclisi ve Merkez İdare Kurulu kararlarını tatbik etmek ;

d) Merkez bürosunun işlerini düzenlemek, yürütmek;

e) Umumi kâtibin yardımcılığına ilâve olarak, gerek'inde partililer arasından yardımcılarını vazifelendirmek;

f) Memurların ve müstahdemlerin M. İ. Kuruluna inhasını yapmak;

g) Teşkilâtı teftiş, muakabe ve tevsi için seyahatler yapmak.

Propaganda Başkanı :

Madde: 41 — Propaganda Başkanının vazife ve selâhiyetleri şunlardır :

a) Partinin umumi sözeülüğünü yapmak;

b) Teşkilât Başkanı bulunmadığı zaman, ona vekâlet etmek;

c) Yayın ve propaganda personelini seçip, Merkez İdare Kuruluna teklif etmek;

d) Partililer arasından yardımcılarını vazifelendirmek;

e) Partinin istihbarat işlerini idare etmek;

f) Etüd, büro ve komisyonlarını kurup yürütmek.

Seçim İşleri Başkanı:

Madde: 42 — Seçim İşleri Başkanının vazife ve yetkileri.

- a) Partinin seçim planlarını ve hazırlıklarını yapmak;
- b) Gerekli bütün dokümanı tedarik ve muhafaza etmek;
- c) Partinin merkezinde ve iler teşkilâtında seçim ihtisas organlarını hazırlamak;
- ç) Seçimlerde teşkilâtın ve parti propagandasının işbirliğini sağlamak ve netice alınıncaya kadar her an vazife başında bulunmak ve bunu teminen mücadelesi yapılan seçimde ADAY olmamak;
- d) Diğer başkanlar bulunmadığı zaman, onlara vekâlet etmek.

Meclis Grup Başkanı :

Madde: 43 — Meclis Grup Başkanı : Parti Meclis Grubu tarafından bir yıl için seçilir. Grup adına söz söylemek ve yazmak yetkisine sahiptir. Diğer yardımcı başkanların bulunmadığı zaman onlara vekâlet eder.

Parti Meclis Grubu :

Madde: 44 — Partili mebuslar B. M. Meclisinde bir grup teşkil ederler. Parti Meclis Grubu her yıl, B. M. Meclisinde yapılan seçimlerden en az 48 saat önce Merkez İdare Kurulu ile birlikte toplanarak, partinin Meclisteki sözcüsünü seçerler. Mecliste bir meb'us bulunsa da, partiyi temsil eder.

Parti Meclis Grup, çalışma tarzını B. M. Meclisi İçtüzüğüne göre tanzim eder; Meclis Grubu tarafından hazırlanan ve Merkez Temsilciler Meclisince tetkik edilip kabul olunan yönetmeliğe uygun hareket eder.

Parti Merkez kademeleri, Parti Meclis Grubu, hükümet münasebetleri :

Madde: 45 — Merkez Temsilciler Meclisi, Merkez İdare Kurulu, Genel Başkanlık Divanı, Parti Meclisi Grubu ve hükümet münasebetleri aşağıdaki esaslar dahilinde yürütülür:

1 — Parti hükümetlerinin teşkilinde: Kabine listelerinin tanziminde ve Cumhurbaşkanlığı tasdikine arzından önce, Merkez idare kurulu ile Parti Meclis Grubu İdare Kurulu müştereken toplanarak görüşlerini belirtirler.

Kabinede bir veya bir kaç vekaletin inhihali halinde, yenileri tayin edilmeden önce, Genel Başkanlık Divanı ile Parti Meclis Grubu İdare Kurulu müştereken toplanarak karar verir; müşterek karara varılmayan hususlarda varılan neticeler

tavsiye mahiyetinde kahr.

2 — Kabinede vazife alma :

a) Genel Başkanlık Divanından - Genel Başkan dahil-ancak ikisi hükümette vazife alabilir. Diğerleri de vazife aldıkları takdirde, Genel Başkanlık Divanından çekilmiş sayılırlar. İlk toplanacak M. T. Meclisinde yerlerine yenileri seçilir. Bu vakte kadar, çekilmiş sayılanların yerlerine Merkez İdare Kurulu kendi içinden vekil tayin eder.

b) Merkez İdare Kurulundan hükümete iştirak edeceklerin sayısı beşi geçmez; daha fazla vazife aldıkları takdirde; bunlar Merkez İdare Kurulundaki vazifelerinden çekilmiş sayılır; yerlerine yedekleri davet olunur.

c) Parti Meclis Grubu İdare kurulundan hükümette vazife alanlar hakkında B. M. Meclisi içtüzüğü hükümleri uygulanır.

3 — Hükümet koalisyonlarına iştirak : Ancak Merkez İdare kararivle olur. Durum, ilk toplanacak M. T. Meclisine sunulur. Koalisyondan çekilme kararı alındığı halde istifa etmeyenler, partiden çekilmiş sayılır.

4 — Parti Meclis Grubunun İdare Kurulu ile Merkez İdare Kurulu arasındaki münasebetlerin karşılıklı bir samimiyet ve anlayış içinde cereyanı esastır. Bu hususu Genel Başkanlık Divanı temin ve idare ile vazifelidir.

5 — Parti Meclis Grubu - Hükümet münasebeti: Parti Meclis Grubu, grup içinde kendi hükümetini müessir şekilde mukabe, diğer gruplar karşısında ise desteklemekle mükelleftir. Ancak bu mükellefiyet, grup üyelerine vekillerin ahlâk ve kanun karşısındaki her türlü vazife ve mesuliyetlerini hiçe sayan bir mecburiyet mânâsına alınmaz.

6 — M. T. Meclisi - Merkez İdare Kurulu, Grup İdare Kurulu münasebetleri: Parti iktidarı zamanında Merkez İdare Kurulu ile Grup İdare Kurulu, hükümet işlerinin cereyan tarzı hakkında objektif mütalâa, beyan ve tekliflerini birer raporla her altı ayda Merkez Temsilci'ler Meclisine sunar. Merkez Temsilciiler Meclisi, icabında hükümetin de rey ve mütalâasını alarak kararlara varır. Merkez ve Grup İdare Kurulları gibi, hükümette bu kararların icrasıyla vazifelidir.

V. KONGRELER

Kongrelerin zamanı :

Madde: 46 — İlçe ve il kongreleri her yıl Ocak başından Eylül sonuna kadar yapılmı tamamlanır. Bu aylar içinde kongrelerin toplanma tarihlerini, mahalli coğrafya ve iş şartla-

rına uygun olarak il İdare Kurulları tertipler. Merkez İdare Kurulu, il kongrelerinin tarihlerinde değişiklik yapabilir.

Büyük Kongre her ay Ekim-Kasım aylarında Merkez İdare Kurulunca tesbit edilen tarih ve yerde yapılır.

İlk ilçe, il ve büyük kongreler, partinin ve mahalli teşkilatın kuruluşlarından esvari bir sene sonra yapılır. Kongresini yapamayan il ve ilçeleri, bir üst kongrede müteşebbisler temsil eder.

Gerekirse M. T. Meclisi, illerin kongrelerini ve Büyük Kongreyi ayrı ayrı veya ikisinin birden bir yıl tehirine karar verebilir.

Kongrelerin kuruluşu ve delegeler :

Madde: 47 — İlçe ve il kongreleri ve Büyük Kongre:

İlçe kongreleri, kayıtlı üyelere her 25 kişi için bir delege hesabıyla yapılır. İl kongreleri ve Büyük kongre bir alt kademe kongrelerinden seçilen delegeler ile tüzüğün kabul ettiği tabii delegelerden teşekkül eder. En az onbeş gün önce kongresini yapmamış olan kademe, kurulmamış olan müteşebbis idare kurulu üst kongreye, kaydolunmamış olan üye, kendi kongresine iştirak edemezler.

Madde: 48 — Kongrelere iştirak edecek olan delegeler:

A) Delegeler: Üst kademe kongresine iştirak etmek üzere, kademesi kongresince seçilen partililerdir. Bu sıfatları, seçildiği tarihten başlayarak müteakip kongreye kadar devam eder. Kademelerinin idare kurulları delegelere birer belge (delege kartı) verirler.

Delege sayısı aşağıdaki esaslara göre tesbit edilir.

a) İlçeler il kongresine, kendilerinde kayıtlı azalardan her 25 üye için bir delege hesabı ile;

b) İller, Büyük Kongre için o ilin çıkardığı meb'us sayısının iki misli adette delege seçerler.

B) Tabii delegeler aşağıda yazı olanlardır:

1 — Tüzüğün 10 uncu maddesinin fıkralarında zikredilenler.

2 — İl Kongrelerinde müteşebbis veya müntehap ilçe idare heyeti reisi ve azaları

3 — Büyük Kongrede müteşebbis veya müntehap il idare heyeti reisi, il'i bulunmayan ilçenin reisi.

Kongrelerin Yetkileri :

Madde: 49 — İl kongrelerinin yetkileri: Kendi çevresindeki meseleleri inceler, gelecek çalışma devresinde yapılacak

işler hakkında kararlar alır. Bu meyanda:

1 — İdare Kurulu raporunu inceler, kabul veya redder. Gerekli direktifleri verir. Kendi kademesi kurullarını, üst kademeğe gidecek delegelerini seçer.

2 — Teklifleri inceler, yetkisi dahilinde olanları karara bağlar, olmayanları idare kurulu vasıtasıyla üst kongreye sunar.

3 — Yeni yılın bütçesini inceler, gereken tâdilleri yaparak kabul eder. Gelirini arttıracak aidatın tahsili çarelerini arar; üst kademeğe yapılacak yardım miktarını tesbit eder.

Madde: 50 — Büyük Kongrenin yetkileri: Büyük Kongre, partinin bütün selâhiyetlerini nefsinde toplayan en yüksek heyetidir. Bütün memleket meselelerini ve millî dâvaları, kanunların müsaadesi nisbetinde ve programının ana hedefleri dairesine konuşur ve karara bağlar.

Tüzük ve program tâdilini, kongreye iştirak eden ve yoklama ile tesbit edilen mevcudun üçte iki ekseriyetinin oyu ile yapar. Diğer kararlarını, karar anındaki mevcudun ekseriyeti ile verir.

Kongreler için yapılacak itirazlar :

Madde: 51 — Yapılmış olan kongreye ait itirazlar, şikâyetler, kongreyi takip eden ilk üç gün içinde kongreye fiilen iştirak eden üyelerin dörtte birinin müşterek imzaları ve sarîh madde zikri suretiyle yazılı olarak, bir üst kademe Hâkem Heyetine yapılır. Eu heyet, en çok 15 gün içinde tetkiklerini yaparak kararını verir. Bu karar kesindir.

Seçilenler, Hâkem Heyetinin kararına kadar vazifelerine devam ederler. Kongrenin yenilenmesine karar verilirse, bir üst kademe yeni seçimler yapılınca kadar bir müteşebbis idare kurulu tavın eder.

Olağanüstü kongreler :

Madde: — 52 Bütün kongreler, çevrelerindeki üyelerin beşte birinin isteğiyle veya kendi kademesi idare kurulunun teklifiyle veya bir üst kademe idare kurulunun kararıyla, olağanüstü toplantıya çağılır.

Olağanüstü kongrelerin gündemini dâvet eden kurul, olağanüstü sebebe uygun olarak hazırlar; bu gündemin dışına çıkamaz.

İller Kongrelerinin ilanı, açılışı, gündemi, nisabı, divanı :

Madde: 53 Umumiyetle kongrelerin günleri en az bir ay önce alt kademelere bildirilir. Günü, saati, yeri ve gündemi bir

hafta önce gazete ile, gazete bulunmayan yerde mahalli teamü le göre ilân olunur, parti binalarına asılır. Kongreler, ilân edilen bugün ve saatte kendi kademesi idare kurulu başkanı veya yetkili tarafından açılır; çoğunluk aranmaz, yoklama yapılarak mevcut tesbit olunur.

Gündem, kendi idare kurulu tarafından hazırlanır; çoğunlugun kararıyla maddelerin sırası değiştirilebilir. İlâveler yapılabilir:

Kat'i bir zaruret olmadıkça, illerin yıllık kongreleri aşağıdaki sıraya göre çalışırlar.

Açılış, Yoklama, Kongre Divanı seçimi, Bütün şehitleri ve ölen Türk büyüklerini saygı ile anma, İdare Kurulu Malî Murakabe Komüsyonu raporlarının okunması, müzakere, oya konması, Politik konuşmalar, Seçimler, Kapanış

Madde: 54 — Her kongre işaret oyu ile bir Başkan, bir başkan vekili, iki kâtip seçerek divanını teşkil eder.

Kongre üyelerinin dörtte birinin yazılı isteğiyle yalnız kongre başkanı gizli oyla seçilebilir.

Divan; müzakereleri idare eder, zabıtları tutar. evrakı muhafaza eder, sadet dışına çıkanların, nezaket ve usule riayet etmeyenlerin tahrik edici söz, hareket ve tavırla kongrenin sükûn ve huzurunu bozmak isteyenlerin dikkatini çeker. Gerktiğinde kongre kararıyla oturumdan çıkarır.

B Ü Y Ü K K O N G R E

Madde: 55 — Büyük Kongre, Parti Genel Merkezinin bulunduğu yerde çıkan 2 gazete ile en az bir hafta önce ilân edilir ve bu ilânda toplanacağı yer, tarih ve saati, ile, gündemi gös'erilir. Bu müddet içinde keyfiyetin, mahallin en büyük mülkiye âmirine bildirilmesi de şarttır.

Büyük Kongre, kat'i bir zaruret olmadıkça, şu sıra üzerinde çalışır.

a) Merkez İdare kurulunca evvelden secilmiş olan Kongre Komiseri veya Teşkilât Başkanı tarafından illerin alfabe sırasıyla delege yoklaması yapılır. Nisab hâsıl olmazsa, ertesi günü aynı saatine bırakılır ve mevcut ile açılır.

b) Kongre Divanı seçimi açık oyla yapılır. Kongre Başkanının gizli oyla yapılmasını, mevcut delegelerin dörtte biri yazılı olarak talep ettikleri takdirde, yalnız Başkan seçimi gizli reyile yapılır.

c) Divana bir ikinci başkan ve 4 kâtip seçilir.

ç) Genel Başkan açış nutkunu okur.

d) Bütün ölmüş Türk büyükleri ve şehitler, ayakta bir dakika sükût ile anılır.

e) Merkez İdare Kurulunun siyasi raporu ve yıllık çalışmaların icmâl raporları ve yeni teklifler okunur.

f) (Hesab ve bütçe), (Dilekler ve iller raporları), (Hakem işleri), için 5-15 kişilik ayrı komisyonlar seçilir. Merkez İdare Kurulunun teklifiyle veya kongre âzasından 50 imza ile yapılan teklif ile Tüzük, Program, Seçim ve diğer ihtisas komisyonları seçilir.

g) Merkez İdare Kurulu siyasi ve idarî raporu müzakere ve kabulü.

h) Komisyondan gelen hesap raporunun ve malî mura kabe Komisyonu raporlarının okunup müzakeresi ve kabulü.

i) Yeni bütçenin müzakeresi ve kabulü.

j) Komisyonlardan gelen raporların, tekliflerin müzakeresi ve karara bağlanması.

k) Seçimlere geçip: Oyların tasnifi için 15-20 kişilik bir heyetin seçilmesi. Bunlar kendi aralarında Merkez İdare Heyeti, Hakem Heyeti ve Merkez Temsilciler Meclisine seçilerek 15 il temsilcisi tasnif işleri için iş bölümü yaparlar.

l) Mühürlü oy pusulalarının tevzi anına kadar adaylıklarını koymak isteyenler yazılı olarak Kongre Başkanlığına bildirirler Adaylığını böylece koymayanların isimleri tahtaya yazılamaz.

m) Siyasi konuşmalar.

n) Seçimlerin neticesi.

o) Kapanış.

Genel başkan seçimlerinde mevcudun yarısından bir fazlasının oyunu alamıyanlar seçilmemiş sayılırlar. İlk turda bu nisap temin edilemezse, en çok oy alan iki aday arasında ikinci tur yapılır. Bu defa nisap aranmaz, en çok oy alan seçilmiş olur.

Müzakere udulü :

Madde: 56 — Müzakerede gözetilecek esaslar şunlardır.

a) Müzakereler gündemindeki sıraya göre yapılır.

b) Söz isteyenler soyadını, adını nerenin delegesi olduğunu kongre kâtiplerine yazdırır, sırası gelince konuşurlar.

c) Kongre, konuşma müddetini beş dakikaya kadar indirebilir.

ç) Raporların müzakeresinde idare kuruluna, ilgili kurul

ve komisyon sözcülerine sıraya bakılmaksızın, söz verilir.

d) Bütçe ve dilek komisyonları raporları okunduktan sonra, maddelerin müzakeresine geçilir, sonunda oya konur.

e) Program ve tüzük komisyonları raporları okunduktan lehinde ve aleyhinde birer şahısla Merkez idare Kurulu sözcüsü konuştuğundan sonra, çoğunluğun lehinde oy vermesi halinde, maddelerin müzakeresine geçilir.

Ihtisas Komisyonları :

Madde: 57 — Kongreler, işlerini kolaylaştıracak ihtisas komisyonları kurarlar. Başlıcaları program, tüzük dilek, bütçe, seçim komisyonlarıdır.

Komisyonlar kongre divanınca kendilerine havale edilen işleri sür'at ve mükenmeliyetle neticelendirirler. Merkez İdare Kurulu üyeleri, komisyonlara seçilemezler. Mezkûr kurul, komisyonlarda bir sözcü bulundurur.

Tasnif Heyetleri :

Madde: 53 — Kongrelerde gizli oyla yapılan her seçim için, aday olmayanlar arasından açık oyla seçilen 5-11 üye tasnif heyetlerini teşkil ederler.

Aday gösterme, oy verme :

Madde: 59 — Kongrelerde partililer, kendileri veya kongre üyeleri tarafından kurullara, delegeliklere aday gösterirler. Adayların soyadları, adları, umumî heyet tarafından okunabilecek bir şekilde tahtaya yazılır; adaylıklarıyla ilgili seçimler neticeleninceye kadar silinmez.

Parti çalışmalarından muvakkaten uzaklaştırılıp da müddeti dolmayanlar, muamele ve hesaplarından dolayı kongrelerince ibra edilmeyenler ve o kongre çevresinden olmayanlar, hiçbir yere, idare kurulu mensupları - kuruldan çekilmiş olsalar dahi - kendi kongresi delegeliğine, tabii üyeler, tabii üyesi bulunduğu kongrelerin delegeliklerine aday gösterilemez ve seçilemezler.

Gizli oyla yapılan seçimlerde oy sahipleri yoklama, listesindeki sıraya göre oy vermeğe davet olunurlar. Sırası geldikçe oylarını kullanırlar. Sırası geçenler, başkanlığın yeni davetini beklerler. Başkanlıkça oylamanın bittiği ilân edildikten sonra, artık oy kullanılmaz.

S e ç i m l e r :

Madde: 60 — Seçimler, aşağıdaki esaslara göre yapılır :

a) Başkanların, idare kurulu üyelerinin seçimleri gizli oy-

la, diğ erleri işaret oyu ile yapılır.

b) Genel Başkan, Merkez İdare Kurulu - illerde başkan ve idare kurulu - Hakem Heyeti, Mali Murakabe Komisyonu üyeleri, delegeler - sırasında değişiklik yapılmadan - seçimler sıra ile yapılır; birinin neticesi ilân edilmeden diğ erine geçilemez.

c) Tasnif sonunda en çok oy alanlar asıl, mürettep sayıdan sonra gelenler yedek olurlar. Eşit oylar arasında divanca kura çekilir.

ç) Delege seçiminde gruplaşma temayülü başgös terince, Kongre Divanı kendiliğ inden veya mevcut delegelerin dörtte birinin yazılı isteğ i ile, delegeleri grup grup tesbit ederek ve mevcut delege sayısını göz önünde tutarak, tesanüp kaidesine göre gruplara, üst kongreye delege seçtirir.

Kongre evrakı, kararların ilânı :

Madde: 61 — Kongreye katılan delegelerle ihtisas komisyonları üye listeleri, kongre ve komisyonlara ait bütün zabıtlar, evrak, tutanak, raporlar ikiş er nüsha olarak tanzim edilir; altları aidiyetine göre, ilgililerce imzalanır. Kongre Divanınca bu nüshaların birisi, yeni seçilen başkana verilir; diğ eri üst kademe idare kurulu başkanlığına bir hafta zarfında müfredatı bir liste ile taahhütlü olarak postalanır. Kongrelerde alınan karar, üye veya sair şahıslar yahut bir müessese veya herhangi bir şeyin leyh ve aleyhinde hüküm veya temenni dahi olsa, bir hususu ihtiva ediyorsa o kısım alakalıya taahhütlü bir mektupla bildirilir. Alakalı bakımından tebellüğ tarihi uzatılsa esas teşkil eder.

VI. SEÇİMLER, ADAYLIKLAR

Selâhiyetler :

Madde: 62 — Büyük Millet Meclisi, İl Genel Meclisi Belediye Meclisi, muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerine kısmen veya tamamen girip girmemek kararını Merkez Temsilci'ler Meclisi verir. Bu seçimlere ve adaylıklara ait yönetmeliğ i Merkez İdare Kurulu hazırlar; M. T. Meclisi tasdik eder.

Tatbikatta ve yeni vaziyetler karşısında karar alma yetkisi, Merkez İdare Kuruluna aittir.

Seçme ve seçilme hakkı :

Madde: 63 — Seçme ve seçilme aşağıdaki esaslar dahilinde uygulanır :

a) Parti adavları, adaylıkları konanlar arasında bir (aday

yoklaması) yapılarak seçilir. Aday yoklamaları ilçe merkezlerinde yapılır.

b) Partililerin adaylıkları, kendilerinin veya kurulların yazılı müracaatıyla konur.

c) Mahalli teşkilât, adayları, kendi seçim çevreleri içinde oturan partili üyeler arasında gösterirler. Seçim çevresi dışında oturanlarla, henüz partiye girmemiş olanların aday yoklamalarına katılma müsaadesini doğrudan doğruya veya il idare kurullarının teklifi üzerine Merkez İdare Kurulu verir.

ç) Belediye Meclisi adaylarını ilçe, il Genel meclisi adaylarını il, meb'us adaylarını Merkez İdare Kurulu ilân eder.

d) Aday yoklamasında oy sahibi olanlar :

1) İlçe kongresinde katılmağa yetkili olan delegeler; 2) İlçe İdare kurulu, hakem ve mali murakabe komisyonları başkanı ve üyeleri; 3) İl idare kurulu hakem ve mali murakabe komisyonu başkanı ve üyeleri; 4) İlçe dahilindeki parti Belediye Reis ve azaları ile İl Genel Meclisinde ilçeyi temsil eden azalar.

Muhtar ve ihtiyar heyeti aday yoklamasında, yalnız o mahalde oturan partililer oy kullanır.

B. M. Meclisi seçimlerinde, her ilin çıkaracağı millet vekili sayısının 4/6 da biri, 7/10 da ikisi ve bu miktardan sonraki her tam 4 adaylıktan biri Merkez İdare Kurulu tarafından tesbit olunur.

Mahalli yoklamalarda kazanan namzet, ancak Temsilciler Meclisince veto edilebilir.

VII. MALİ HÜKÜMLER VE KOMİSYONLAR

Partinin Gelirleri :

Madde: 64 — Partinin gelirleri şunlardır :

a) Aidat : Üyelerin her yıl içinde partiye taahhüt ettikleri miktardır. Aynı takvim yılı içinde ödenir. Asgari haddini il idare kurulları tesbit eder. Azami haddi 120 lirayı geçmez.

b) Teberrular;

c) Partiye ait rozet ve benzerleri, kıymetli evrak hâsılatı;

ç) Parti yayını hâsılatı;

d) Koşu, cirit, pehlivan güreşleri, temsil, müsamere, piyango gibi teşebbüslerden hâsıl olan paralar

Madde: 65 — Partiye ait rozet ve benzeri işlerin yaptırılması, parti adına kimlik kartı, takvim vs. kıymetli evrak bastırılması ve bedelleinin tesbiti Merkez İdare Kuruluna aittir. Merkez İdare Kurulu lüzum görürse defter, mühür, kâğıt ve

benzerlerini kendisi hazırlar; bu takdirde aynı şeyleri alt kademeler yaptırılmazlar.

Piyango, Merkez İdare Kurulu kararıyla ve tâyin edilen esaslar dahilinde tertiplenir. Diğerleri il idare kurullarının müsaadesiyle ve onun kontrolü altında yapılır.

Tahsilât :

Madde: 66 — Tahsilât partinin mührünü, tahsil edenin imzasını havi müteselsil sıra numaralı makbuz mukabilinde yapılır; ilgili defterlere kaydedilir.

Tahsil olunan paralar bankada, banka olmayan yerlerde idare kurulunca münasip görülecek şekilde muhafaza edilir. Bankadan, başka ve muhasibin çift imzasıyla çekilir.

İdare Kurulları, partinin parasından, kendi kademelerinin karara bağlanmış borç ve masraflarından müştereken mesuldürler. Kıymetli evrak, senetler, makbuzlar kitaplar v.s. para hükmündedir.

Bütçeler, Bütçe yılı :

Madde: 67 — Bütçeler, Merkez İdare kurulunca tesbit edilen örneğe göre hazırlanır. Müteşebbis idare kurullarının bütçeleri üst kademe idare kurulunca, diğerleri kongrelerce tasdik olunur. İlçe veliler, bütçelerinin bir örneğini Genel Merkeze gönderirler.

Bütçe yılı, Mekez için 1 Ocak - 31 Aralık arasındaki 12 aylık devredir.

Sarf yetkisi, avans kesin hesap :

Madde: 68 — Masraflar, idare kurulu kararıyla yapılır. Ancak, merkezde 100, iller teşkilâtında 25 liraya kadar olan masrafların kararı sonradan alınmak şartıyla ve başkanın tasvibiyle yapılabilir. Muhasip üyeler, müteferrik masrafları karşılamak ve ay sonunda hesabı verilmek şartıyla merkezde 500, illerde 100 liraya; partiye alınacak şeylerin ise bedelinin dörtte biri kadar avans idare kurulu kararıyla verilebilir. M. T. Mec-lisi, gerektiğinde bu raka mve nisbetleri değiştirmeye yetkilidir.

Memur ve müstahdemlere avans verilmek icabettiği takdirde, bu miktar üç aylık ücret tutarını geçemezi en çok aynı bütçe yılı içinde ödenir.

İdare kurulları sarf ve taahhütlerinde bütçeye bağlıdır. Bütçe fazlasının sarfı ve gelecek yıllara şâmil taahhütler an-

cak üst kademenin tasvibini almak şartıyla mümkündür. Bu taahhüt miktarı cari sene bütçesinde o husus için konulan odeneğin üçte birini geçemez.

Kesin hesap : Bütçe yılının sonunda hakiki gelir ve gider miktarını gösteren kesin hesap hazırlanarak üst kademeye ve ilk yıllık kongreye sunulur.

Gayrimenkuller, istikraz :

Madde : 69 — Merkez İdare Kurulu parti adına, partinin maksadına hadim olacak gayrimenkuller iktisabına, bunları devir ve ferağa yetkilidir.

Merkez İdare Kurulu; partinin maksadına medar olmak üzere, Merkez Temsilciler Meclisinin muvafakatini alarak, parti adına istikraz yapmağa ve gerektiğinde bu hususta il idare kurullarının tekliflerini tetkik ederek mezuniyet vermeğe yetkilidir.

Mali Murakabe Komisyonları :

Madde: 70 — İdare kurullarının mali muamelelerini kontrol etmek üzere, ilçe ve illerde kongrelerince, Merkezde Büyük Kongrece seçilen üçer kişilik Mali Murakabe Komisyonu bulunur. Mürettep sayı ile toplanırlar. Kararlarını çoğunlukla alırlar. Tetkiklerini ferden de yapabilirler. İlk toplantılarında aralarında iş bölümü yaparlar.

Müteaddit ilçeleri alan şehirlerde, yalnız ilk komisyonu korulur. Mali Murakabe Komisyonu kurulamayan kademelerin buna ait işlerini üst kademe idare kurulu kararıyle, en yakın komisyon görür.

Yılda iki defadan az olmamak üzere, kendi kademesi idare kurulunun mali muamele ve hesaplarını kontrol eder, bunlar hakkında kongrelerine raporlarını sunarlar. İlgili hallerde birbirine tetkik işlerini havale edebilirler.

VIII HAKEM HEYETLERİ

Hakem Heyetleri :

Madde: 71 — Anlaşmazlığı ara bulma yoliyle halletmek, tüzüğün menettiği fiilleri işleyenler hakkında disiplin takibatını yapmak üzere ve kongrelerince seçilen ilçelerde üç, illerde beş merkezde yedi üyeden müteşekkil Hakem Heyetleri bulunur. İlk toplantılarında, aralarında iş bölümü yaparlar. Parti içinde idarî vazife alamazlar.

Müteaddit ilçeleri olan şehirlerde yalnız il heyeti kurulur. Hakem Heyeti kurulamayan kademelerin vazifelerini üst kade-

me idare kurulunun vazifelendirdiği hakem heyeti görür. İlgili nallerde tetkik işlerini birbirne havale ederler.

Hakem heyetleri, parti teşkilatı ve üyelere gerekli bilgileri isteyebilirler ve ilgililer de bunları kısa bir zamanda yerine getirirler.

Yüksek Hakem Heyet :

Madde : 72 — Partinin en yüksek disiplin kurulu, Yüksek Hakem Heyetidir. Her yıl, Büyük Kongreyi müteakip, Merkez İdare Kurulunun aralarından seçtiği üç, Parti Meclis Grubunun aralarından seçtiği bir üye ile, Merkez Hakem Heyeti başkanı üyelerinden müteşekkil onbir kişiliktir. İlk toplantıda, aralarında iş bölümü yaparlar.

Büyük Kongre, Hakem Heyeti :

Madde : 28 — Lüzumu halinde Büyük Kongre, kendi üyeleri arasında gizli oyla onbeş kişilik bir hakem heyeti teşkil eder.

Hakem Heyetleri kararları :

Madde : 74 — Hakem heyetleri, mürettep sayı ile toplanır ve ekseriyelle karar verirler.

Takibat yetkisi, itiraz hakkı, infaz :

Madde 75 — Takibat yetkisi : Üyeler hakkında ilçe; ilçedeki kurul mensupları, parti Eelediye Meclis üyeleri hakkında il, illerdeki kurul mensupları, İl Genel Meclisi üyeleri, müessis üyeler hakkında merkez; merkezdeki kurul mensupları, Parti Meclis Grubu üyeleri, genel ve yardımcı başkanlar ve büro başkanları hakkında Yüksek Hakem Heyetleri takibat yapabilir.

Hakem Heyetleri kararları aleyhine, üst kademe Hakem Heyeti nezdinde itiraz edilebilir. Bu mercinin vereceği karar kat'idir.

Hakem Heyetleri kararları kesinleşmedikçe infaz edilemez.

Yüksek Hakem Heyeti kararı derhal tatbik olunur. Buna itiraz mercii Büyük Kongredir.

Disipline aykırı halleri :

Madde : 76 — Parti disiplinine aykırı haller :

- a) Partinin gaye, prensip ve programına aykırılık;
- b) Partinin tüzük, yönetmelikler, bilhassa üyelik vazife ve vecibelerine aykırı haller;
- c) Tesir ve nüfuz volüyle veya menfaat vaadiyle üyeler

üzerinde baskı yapmak;

ç) Toplantılardaki konuşmaları açığa vurmak;

d) Teşkilâttaki vazifesini savsaklamak;

e) Partinin tesanüdünü bozacak, başarısını engelleyecek tavır ve hareketlerde bulunmak nifakçı harekete karışmak gibi halierdir.

Disiplin cezaları :

Madde 77 : Parti disiplinine aykırı haller :

a) Yazı ile dikkati çekme;

b) Muvakkaten . 15 gün bir yıla kadar - parti çalışmalarından ayırma. 1 — Seçme hakkını kaybetme, 2 — Seçilme hakkını kaybetme, 3 — Bulunduğu faâl vazifeyi kaybetme, 4 — Her üç hakkı birden kaybetme, 5 — Parti binasına girmekten men, 6 — Yukardaki hükümlerin birden tatbiki;

e) Partiden çıkarılan (bu cezaya çarpılanan parti ile ilişiği kesilir.

IX. MÜTEFERRİK HÜKÜMLER

Partinin feshi :

Madde : 78 — Parti, Büyük Kongre kararıyle, Medeni Kanun ve Cemiyetler Kanunu hükümleri dairesinde feshedilebilir.

Fesih halinde, partinin her nevi para ve malları (Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu, Türk Hava Kurumu) arasında bölüşülür.

Yönetmelikler :

Madde: 79 — Bu tüzük hükümlerinin işleyişine ait teferüatı tesbit eden, gerekli örnekleri havi yönetmelikler, Merkez İdare Kurulu tarafından hazırlanır. Merkez Temsilciler Meclisi tarafından tetkik ve kabulünden sonra, yürürlüğe konur.

Gençlik teşkilatı

Madde : 80 — Genel Merkezin lüzum gördüğü il ve ilçelerde bir gençlik kolu kurulur gençlik kolu başkanı il ve ilçe idare kurullarının tabii üyesidir.

Gençlik hükümleri :

de bir Gençlik Kolu kurulur. Gençlik Kolu Başkanı, il ve ilçe

Madde : 81 — Geçici hükümler :

1 — Partinin kuruluşundan itibaren ilk on yıl içinde idare kurulları fazla varidatı, bütçe artıklarını parti maksatlarına göre harcamağa, bütçenin bölümleri arasında aktarma yapmağa yetkilidir.

2 — Büyük Kongrede aksine karar alınmadığı müddetçe Merkez İdare Kurulu, aşağıdaki yetkileri haiz olacaktır :

a) Parti hayatına herhangi zararlı bir suçla itham edilen ve bu yüzden mahkemeye sevk edilen partili hakkında, mahkemenin neticesine kadar gerekli disiplin tetbirini almak;

b) Yerli ve yabancı herhangi bir parti için çalıştıkları, gaye, maksat, merasim ve toplantıları gizli olan cemiyet ve tarikatların üyesi buldukları veya devlet memuru ve müstahdemi oldukları anlaşılan vatandaşların parti ile ilgisini kesmek;

c) Siyasî, faaliyet, münasebet ve nüfuzdan faydalanarak para, kredi, mal ve menfaat temin etmek suretiyle partiye maddî ve manevî zarar veren partililerin kayıtlarını terkin etmek;

ç) Memleket ve millet bütünlüğü, Cumhuriyet rejimi aleyhtarlarının partiye girmelerini önlemek, girmiş ise partiden kayıtlarını silmek;

d) Parti Genel Başkanına ait yazı ve mes'uliyetlerden bir kısmını yardımcı başkanlardan bir veya bir kaçına veya partice tâyin edilecek vekillere tevdi etmek;

e) Partinin âlemini tesbit etmek.

f) Parti, Türkiye'nin bütün il ve ilçelerinde teşkilâtını tamamlayınca kadar kuruculuk müessesesini açık bulundurur ve yeni kurucuları Merkez İdare Kurulu tâyin ve tesbit eder.

3 — İlk büyük kongre, parti kuruluşundan bir sene sonraki Eylül - Ekim aylarında yapılacaktır.

4 — Tüzüğün 65. maddesinde ve bu maddenin 2. fıkrasında yazılı bulunan parti rozeti ve âleminin kullanılabilmesi âlâkalı kanun ve nizamnamenin 6. maddesine binaen Genel Merkezin bulunduğu vilâyetteki en büyük mülki amirinin müsaadelerine tabidir.

5 — Bir defaya mahsus olmak üzere kurucular tüzükte değişiklik yayabilirler.

Adalet Partisi Kurucuları

<u>Adı ve Soyadı</u>	<u>Mesleki</u>	<u>Adresi</u>	<u>Tabiyeti</u>
1. Rağıp Gümüşpala	Em. Org.	İzmir Karşıyaka 1619 Sok. 21	Türk
2. Necmi Ökten	Em. Tümğ.	İst. Erenköy kantarcı sok. 8	Türk
3. Tahsin Demiray	Tabi ve Naşir	İst. Rumelhisar Baltalımanı	Türk
4. Şinasi Osma	Em. Kur. Alb	Ankara Fevzi Çakmak 10/12	Türk
5. İstem Menemencioglu	Ord. Profesör	Ankara Menekeşe sok. 9 3	Türk
6. Muhtar Yaur	İktisatçı	İst. Aşirefendi Elkatip Han	Türk
7. Cevdet Perin	Doğ. Gazeteci	İst. Levent Çalkuşu Sok. 7	Türk
8. Kamuran Evliyaoglu	Gazeteci	Ankara Kızılay İgel Sok. 4/2	Türk
9. İhsan Önal	Op. Doktor	Ardana Önal Hastahanesi	Türk
10. Emin Acar	Avukat	İst. Beyoğlu İstiklal Cad. 314	Türk